

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 387/2011-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť M. N., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom Mgr. P. M., Advokátska kancelária, V., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 a práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1, práva na prezumpciu neviny podľa čl. 6 ods. 2 a práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 6 T 124/2010 z 24. mája 2011 a postupom a uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 1 Tos 24/2011 zo 16. júna 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. N. o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. júla 2011 doručená sťažnosť M. N., t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. P. M., Advokátska kancelária, V., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, práva na prezumpciu neviny podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru a práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru postupom a uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 T 124/2010 z 24. mája 2011 a postupom a uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Tos 24/2011 zo 16. júna 2011.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol:

«Uznesením vyšetrovateľa PPZ ÚBOK... zo dňa 20. 07. 2009 pod ČVS:PPZ-18/BOK-Z-2009 mi bolo vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin vydieračského únosu podľa § 186 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona.

Uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 33 Tp/28/2010 zo dňa 12. 02. 2010 (v spojení s uznesením Krajského súdu Nitra sp. zn. 4 Tpo/5/2010 zo dňa 18. 02. 2010) som bol vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku s tým, že lehota väzby začala plynúť odo dňa 10. 02. 2010.

Dňa 24. 05. 2011 som prostredníctvom svojho ustanoveného obhajcu na hlavnom pojednávaní predniesol žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu a zároveň som súdu predložil písomné odôvodnenie žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu spolu s písomným sľubom podľa ustanovenia § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

Okresný súd Nitra na hlavnom pojednávaní dňa 24. 05. 2011 o predmetnej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu rozhodol tak, že túto žiadosť zamietol, zároveň neprijal na nahradenie väzby môj písomný sľub a napokon nevyhovel ani mojej žiadosti o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka...

Proti uzneseniu Okresného súdu Nitra sp. zn. 6 T/124/2010 zo dňa 24. 05. 2011 som prostredníctvom svojho ustanoveného obhajcu podal dňa 26. 05. 2011 sťažnosť.

Krajský súd Nitra uznesením sp. zn. 1 Tos/24/2011 zo dňa 16. 06. 2011 moju sťažnosť proti uzneseniu Okresného súdu Nitra sp. zn. 6 T/124/2010 zo dňa 24. 05. 2011 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol...

Medzi práva zaručené podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru patrí právo osoby pozbavenej slobody byť vypočutý v konaní, v ktorom sa rozhoduje o zákonnosti jeho pozbavenia slobody, t. j. konkrétne napríklad v konaní, v ktorom sa rozhoduje o žiadosti obžalovaného o prepustenie z väzby na slobodu...

Na hlavnom pojednávaní dňa 24. 05. 2011 po tom, čo môj obhajca predniesol do zápisnice žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu a zároveň predložil súdu aj jej písomné vyhotovenie spolu s mojim písomným sľubom, sa ma súd len dopytoval, či zotrvávam na tejto žiadosti a písomnom sľube, na čo moja odpoveď bola kladná. K žiadanému prepusteniu z väzby na slobodu a k predloženému písomnému sľubu mi však zo strany súdu už nebola daná možnosť sa vyjadriť... Tým, že okresný súd ma nevypočul pred rozhodovaním o mojej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, bol zo strany okresného súdu porušený Trestný poriadok v ustanoveniach § 2 ods. 9, § 34 ods. 1, § 72 ods. 2 a v konečnom dôsledku bolo porušené aj moje základné právo na obhajobu zaručené čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 5 ods. 4 a čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Krajský súd svojim uznesením následne potvrdil tento protizákonný a protiústavný postup okresného súdu...

Právo na spravodlivý proces vyžaduje, aby rozhodnutie súdu bolo odôvodnené...

Mám za to, že tak uznesenie okresného súdu, ako aj uznesenie krajského súdu nespĺňajú zákonné požiadavky na odôvodnenie uznesenia. Ani okresný súd, ani krajský súd v odôvodnení svojich uznesení nereagovali na podstatné, skutkovo aj právne relevantné skutočnosti a námietky, ktoré som prostredníctvom svojho obhajcu uvádzal v písomnom vyhotovení žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu a sťažnosti proti uzneseniu okresného

súdu, a ktoré môj obhajca uviedol ústne do zápisnice aj na hlavnom pojednávaní dňa 24. 05. 2011...

Predovšetkým chcem poukázať na to, že samotná skutočnosť, že som podozrivý zo spáchania trestnej činnosti, hoci by to bolo aj dôvodne, nie je dostatočným dôvodom tzv. preventívnej väzby... Navyše zo strany súdu je potrebné vyjasniť a v rozhodnutí konkrétne uviesť, aké významné okolnosti nastali, aby sa mohlo pokračovať vo väzbe aj po uplynutí určitého času. ... Odôvodňovanie obavy z pokračovania v trestnej činnosti po uplynutí doterajšej doby väzby opakovane s poukazom na tie isté skutočnosti (moje predchádzajúce odsúdenia pred niekoľkými rokmi) v danom štádiu trestného konania a po sedemnástich mesiacoch trvania väzby nemôže byť dostatočným základom ďalšieho ponechania vo väzbe. Také rozhodnutie súdu práve s ohľadom na čas doterajšej väzby už postráda náležitú individualizáciu skutkového, ako aj právneho odôvodnenia jej ďalšieho trvania...

Z vyššie uvedených dôvodov mám za to, že tak okresný súd, ako aj krajský súd porušili nielen Trestný poriadok v ustanovení § 176 ods. 2, ale aj moje základné právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, resp. aj moje základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a moje základné právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd...

Ak okresný súd dôvod preventívnej väzby vidí v tom, že podľa obvinenia a obžaloby som mal páchať trestnú činnosť, teda dôvod preventívnej väzby vidí v samotnom obvinení, a zároveň konštatuje, že sa jedná o závažnú trestnú činnosť - obzvlášť závažný zločin, resp. ak krajský súd argumentuje „trestnou činnosťou, pre ktorú sa nachádzam vo väzbe“, vyslovujú tým v podstate svoj úsudok o mojej vine skôr, ako o nej bolo právoplatne rozhodnuté. Ak má platiť prezumpcia nevinoty, nemožno väzbu zakladať na tvrdení, že som mal spáchať trestný čin a že to je závažná trestná činnosť, resp. hovoriť o trestnej činnosti, pre ktorú som vo väzbe. Vo väzbe môžem byť len pre podozrenie zo spáchania trestnej činnosti a ďalších k tomu pristupujúcich dôvodov a najmä to, že som mal spáchať trestný čin je v súvislosti s väzbou neprípustným prejudikovaním mojej viny. Uvedené predstavuje porušenie môjho základného práva na prezumpciu nevinoty zaručeného podľa čl. 50 ods. 2

Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd...

Konkrétne skutkové okolnosti, ktoré mohli zakladať dôvodnosť podozrenia voči mne pri vzatí do väzby, sa podstatným spôsobom zmenili, a to v môj prospech. Vykonaným dokazovaním sa dôvodnosť podozrenia postupne odkryla tak, že podozrenie voči mne sa postupne a zásadným spôsobom vyvracia. ... zamietnutie žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu za situácie, kedy drvivá väčšina faktov jednoznačne nasvedčuje nedôvodnosti podozrenia zo spáchania trestného činu, a teda sa už nemôže jednať o zákonné pozbavenie slobody, predstavuje porušenie môjho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.»

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a aby v náleze vyslovil, že postupom a uznesením okresného súdu sp. zn. 6 T 124/2010 z 24. mája 2011 a postupom a uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tos 24/2011 zo 16. júna 2011 boli porušené jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 50 ods. 2 a 3 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 dohovoru a čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c) dohovoru, uznesenia okresného súdu a krajského súdu zrušil, nariadil ho bezodkladne prepustiť z väzby na slobodu, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (v tomto prípade sťažnosti) podľa § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Pri prerokovaní časti sťažnosti pre namietané porušenie sťažovateľom označených práv podľa ústavy a dohovoru postupom a uznesením okresného súdu sp. zn. 6 T 124/2010 z 24. mája 2011 ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Toto ustanovenie limituje hranice právomoci ústavného súdu a všeobecných súdov rozhodujúcich v občianskoprávných a trestnoprávných veciach, a to tým spôsobom, že ochrany základného práva a slobody sa na ústavnom súde možno domáhať v prípade, ak takúto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné sudy.

Vzhľadom na to, že na preskúmanie postupu a uznesenia okresného súdu bol na základe podanej sťažnosti v prvom rade povolaný krajský súd, ktorého právomoc predchádza právomoci ústavného súdu, ústavný súd sťažnosť v časti, ktorá smerovala proti postupu a uzneseniu súdu prvého stupňa, odmietol pre nedostatok právomoci na jej

prerokovanie (obdobne napr. IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, III. ÚS 290/06, III. ÚS 288/07, III. ÚS 208/08, III. ÚS 72/09).

Vo zvyšnej časti sťažnosti sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 50 ods. 2 a 3 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 dohovoru a čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c) dohovoru postupom a uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tos 24/2011 zo 16. júna 2011.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 50 ods. 2 ústavy každý, proti komu sa vedie trestné konanie, považuje sa za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom: zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné

podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva: obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu

a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 77/05, III. ÚS 80/2010).

Pokiaľ ide o námietky sťažovateľa týkajúce sa porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a uznesením krajského súdu, ktorým bola zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu o zamietnutí jeho žiadosti o prepustenie z väzby, neprijatí písomného sľubu a nevyhovení žiadosti o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, ústavný súd ich už na predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že rešpektuje prax Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorej osobnú slobodu chráni v zásade čl. 5 dohovoru (napr. rozsudok *De Wilde et al v. Belgicko* z 18. júna 1971, AČ. 12, § 65, § 67, § 71, § 72, § 73, § 75, § 76, § 77 atď.), respektíve čl. 17 ústavy, pretože predstavujú prísnejšiu a špeciálnu úpravu dodržania zásad spravodlivého procesu u osoby pozbavenej osobnej slobody, než aký má na mysli čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ustanovenia čl. 5 dohovoru a čl. 17 ústavy zahŕňajú hmotné a tiež procesné atribúty práva na osobnú slobodu vrátane práva na súdnu ochranu pri jej pozbavení, a preto na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe sú aplikovateľné tieto špeciálne ustanovenia o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 6 ods. 1 dohovoru (i čl. 46 ods. 1 ústavy) o práve na spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. III. ÚS 155/09, III. ÚS 287/2010).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd konštatuje, že ďalej sa venoval už len preskúmaniu postupu a rozhodnutia krajského súdu z hľadiska dodržania záruk zakotvených v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 5 ods. 1, 3 a 4 dohovoru a čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c) dohovoru.

Vychádzajúc z obsahu sťažnosti sťažovateľ vo vzťahu k postupu a uzneseniu krajského súdu sp. zn. 1 Tos 24/2011 zo 16. júna 2011 predostrel tieto námietky:

1. Sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru, ako aj práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom a uznesením krajského súdu z dôvodu, že aj napriek tomu, že na hlavnom pojednávaní okresného súdu 24. mája 2011 nebol pred rozhodnutím o zákonnosti väzby vypočutý, a teda nebol mu poskytnutý priestor na to, aby predostrel argumenty na svoju obhajobu proti väzbe, krajský súd „*potvrdil tento protizákonný a protiústavný postup okresného súdu*“.

2. Sťažovateľ tvrdil, že uznesenie krajského súdu je nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené. V tejto súvislosti namietal, že druhostupňový súd v odôvodnení rozhodnutia nereagoval na jeho relevantné argumenty, tvrdil, že uznesenie neobsahuje konkrétne okolnosti, ktoré by odôvodňovali záver o tom, že aj v súčasnom štádiu trestného konania sú dané dôvody preventívnej väzby. Sťažovateľ súčasne tvrdil, že v jeho prípade už nie je daný zákonný dôvod na pozbavenie jeho osobnej slobody, pretože vykonávaným dokazovaním sa dôvodnosť podozrenia zo spáchanej trestnej činnosti stráca. Tým podľa jeho názoru došlo k porušeniu jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 dohovoru.

3. Sťažovateľ namietal, že uznesením krajského súdu došlo aj k porušeniu jeho základného práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru, pretože tento súd v namietanom rozhodnutí argumentoval jeho trestnou činnosťou, pre ktorú sa nachádza vo väzbe, čím podľa názoru sťažovateľa došlo k prejudikovaniu jeho viny predtým, než by to vyslovil súd v právoplatnom odsudzujúcom rozsudku.

Ad 1)

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru

V tejto súvislosti ústavný súd zo zápisnice o hlavnom pojednávaní okresného súdu sp. zn. 6 T 124/2010 z 24. mája 2011 zistil, že obhajca sťažovateľa požiadal o jeho prepustenie z väzby a zároveň žiadal o nahradenie väzby písomným sľubom alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka. Obhajca sťažovateľa uviedol, že sa pridriava písomnej žiadosti, pričom konkrétne poukázal na nesplnenie materiálnej podmienky väzby, a teda, že vykonaným dokazovaním sa vyvracia dôvodnosť podozrenia, že trestnej činnosti sa mal dopustiť aj sťažovateľ. Zároveň predsedníčka senátu udelila slovo aj sťažovateľovi, ktorý pred rozhodnutím o zákonnosti jeho väzby uviedol: „*Zotrvávam na písomnej žiadosti o prepustenie z väzby ako i na písomnom sľube, ktorý bol súdu doručený.*“ Okresný súd následne vyhlásil uznesenie, ktorým žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietol, neprijal jeho písomný sľub a nevyhovel jeho žiadosti o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Z dikcie § 72 ods. 2 Trestného poriadku vyplýva aj to, že pred rozhodnutím o väzbe musí byť obvinený vypočutý. Predseda senátu alebo sudca pre prípravné konanie vypočuje obvineného, a potom umožní prísediacim alebo sudcom, prokurátorovi a obhajcovi položiť obvinenému otázky týkajúce sa rozhodnutia o väzbe; bez výsluchu obvineného možno rozhodnúť o väzbe len vtedy, ak obvinený výslovne požiadal, aby sa konalo v jeho neprítomnosti alebo ak zdravotný stav obvineného neumožňuje jeho výsluch.

Vychádzajúc z obsahu zápisnice okresného súdu o hlavnom pojednávaní a pridriavajúc sa § 72 ods. 2 Trestného poriadku je namieste konštatovať, že pred rozhodnutím o zákonnosti väzby okresný súd postupoval v súlade s Trestným poriadkom a sťažovateľovi umožnil sa k zákonnosti väzby vyjadriť. K uvedenému ústavný súd dodáva, že Trestný poriadok explicitne neustanovuje obsahovú stránku výsluchu, ustanovuje len, že obvinený (v danom prípade sťažovateľ) musí byť pred rozhodnutím o väzbe vypočutý. Určenie charakteru a rozsahu argumentácie v rámci výsluchu závisí od samotného obvineného (samozrejme, tieto skutočnosti sú korigované aj zo strany súdu, aby sa predmet výsluchu obvineného týkal prejednávanej veci a aby nevybočoval z relevantného rámca), respektíve od jeho obhajcu. Dôležité je, aby mu zo strany súdu bolo umožnené vyjadriť sa k pozbaveniu svojej osobnej slobody. Tak to bolo aj v namietanom prípade, keď sa

sťažovateľ pri svojom výsluchu odvolal na písomnú žiadosť o prepustenie z väzby, ktorej podstatnú časť jeho obhajca na hlavnom pojednávaní ústne predniesol.

Sťažovateľ predmetnú námietku o tom, že pred rozhodnutím okresného súdu nebol vypočutý k zákonnosti väzby, predstrel aj v sťažnosti proti prvostupňovému rozhodnutiu, o ktorej rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 1 Tos 24/2011 zo 16. júna 2011 tak, že ju zamietol. V relevantnej časti odôvodnenia rozhodnutia krajský súd uviedol: *„Pokiaľ ide o sťažnostné námietky obžalovaného M. N., tieto nadriadený súd nepovažoval za dôvodné, pretože zo zápisnice o hlavnom pojednávaní konaného dňa 24. 5. 2011 je zrejmé, že pred rozhodnutím o väzbe bol vypočutý, pričom uviedol svoje vyjadrenie k podanej žiadosti o prepustenie z väzby.“*

Vzhľadom na to, že sťažovateľ bol pred rozhodnutím okresného súdu vypočutý k zákonnosti väzby a túto okolnosť konštatoval vo svojom rozhodnutí aj krajský súd, ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľa na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru a jeho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom a uznesením krajského súdu, a preto jeho sťažnosť v tejto časti odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Ad 2)

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 dohovoru

Pridržiavajúc sa námietok sťažovateľa o neodôvodnenosti, nepreskúmateľnosti napadnutého uznesenia krajského súdu, ako aj námietok o tom, že krajský súd v uznesení nereagoval na podstatné argumenty sťažovateľa obsiahnuté v jeho sťažnosti, ktorú zamietol aj napriek tomu, že podľa názoru sťažovateľa neboli dané dôvody preventívnej väzby, ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

Okresný súd uznesením sp. zn. 6 T 124/2010 z 24. mája 2011 zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby, neprijal jeho písomný sľub podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku a nevyhovel jeho žiadosti o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Prvostupňový súd v odôvodnení rozhodnutia konštatoval, že sťažovateľ bol vzatý do väzby uznesením okresného súdu sp. zn. 33 Tp 28/2010 z 12. februára 2010 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 5/2010 z 18. februára 2010 s tým, že lehota väzby začala plynúť 10. februára 2010. Okresný súd ďalej uviedol, že dôvody preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku u sťažovateľa aj naďalej trvajú a v tejto súvislosti sa odvolal na to, že sťažovateľ je trestne stíhaný za obzvlášť závažnú trestnú činnosť, ktorú mal páchať dlhšiu dobu a pre zárobok, pred zadržaním nemal stály zdroj obživy a za obdobnú trestnú činnosť už bol v minulosti právoplatne odsúdený. Tým podľa názoru okresného súdu bola daná dôvodná obava z toho, že po prepustení sťažovateľa z väzby by tento mohol v takejto trestnej činnosti pokračovať. Okresný súd súčasne reagoval na námietky obhajcu sťažovateľa o tom, že dôvodnosť podozrenia zo spáchania trestnej činnosti je u sťažovateľa vzhľadom na vykonané dokazovanie zoslabená. V tejto súvislosti okresný súd uviedol, že v súčasnom štádiu trestného konania nie je možné takýto záver jednoznačne prijať, a k tomu dodal, že väzobné stíhanie sťažovateľa nie je v rozpore s vykonaným dokazovaním.

Proti rozhodnutiu okresného súdu podal sťažovateľ prostredníctvom obhajcu sťažnosť, v ktorej argumentoval aj takto:

„... dôkazná situácia sa medzičasom zásadným spôsobom zmenila v prospech obžalovaného, a to tak, že dokazovanie vykonané na hlavnom pojednávaní má za následok absolútne zoslabenie dôvodnosti podozrenia voči nemu zo spáchania skutkov kladených mu za vinu, t. j. v súčasnom štádiu trestného konania už nie je daná základná materiálna podmienka ďalšieho trvania väzby. ... V tomto smere je potrebné poukázať na to, že dokazovanie týkajúce sa obžalovaného a jeho tvrdenej účasti na skutkoch v bode 1. a 2. obžaloby bolo na hlavnom pojednávaní v podstate zavŕšené... Aj výsledok týchto konfrontácií je taký, že obžalovaný sa predmetných skutkov nezúčastnil.

Z vykonaného dokazovania tak jednoznačne vyplýva absolútne zoslabenie dôvodnosti podozrenia voči obžalovanému zo spáchania trestných činov kladených mu za vinu a práve preto je ďalšie trvanie jeho väzby neprimerané a nezákonné...

... napadnuté uznesenie tak postráda konkrétne odôvodnenie a náležitú individualizáciu skutkových a právnych okolností, a tak vlastne nevedno na základe čoho súd prijal citovaný záver a následne rozhodol. Aj tento nedostatok napadnutého rozhodnutia je rovnako porušením zákona, resp. porušením práv obžalovaného...“

O sťažnosti sťažovateľa rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 1 Tos 24/2011 zo 16. júna 2011 tak, že ju zamietol. V relevantnej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia konštatoval:

„Nadriadený súd z predloženého spisového materiálu zistil, že na obžalovaného M. N. podal krajský prokurátor v Nitre v prejednávanej trestnej veci obžalobu v bodoch 1/ a 2/ pre obzvlášť závažný zločin vydieračského únosu podľa § 186 ods. 1, ods. 2 písm. a/, písm. b/ Tr. zák., s poukazom na § 138 písm. i/ Tr. zák...“

Aj naďalej sú u neho dané dôvody preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por., pretože z jeho konania vyplýva dôvodná obava, že bude pokračovať v trestnej činnosti, pre ktorú sa v súčasnej dobe nachádza vo väzbe.

Zo spisového materiálu taktiež vyplýva, že obžalovaný M. N. bol rozsudkom Okresného súdu Nitra zo dňa 14. 8. 2007, sp. zn. 2 T/23/2003 odsúdený pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 222 ods. 1 Tr. zák. účinného do 1. 1. 2006 a iné, za ktoré mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 2 roky, s podmiennečným odkladom na skúšobnú dobu 3 roky.

Okrem toho bol odsúdený rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky zo dňa 28.8.2008, sp. zn. 3 T/143/2008 pre zločin hrubého nátlaku podľa § 190 ods. 1 Tr. zák. spolupáchatelstvom podľa § 20 Tr. zák., pričom mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 2 roky a 8 mesiacov,... Z výkonu tohto trestu bol podmiennečne prepustený dňa 25. 1. 2010 na skúšobnú dobu s probačným dohľadom na 3 roky.

Tieto konkrétne skutočnosti ako aj fakt, že obžalovaný M. N. nemal pred zadržaním príjem zo zamestnania a napokon aj tie skutočnosti, na ktoré podrobne poukázal v odôvodnení napadnutého uznesenia súd I. stupňa, podľa názoru nadriadeného súdu

odôvodňujú obavu, že po prepustení z väzby bude pokračovať v trestnej činnosti, pre ktorú sa nachádza vo väzbe.

Podľa názoru nadriadeného súdu, pokiaľ aj na hlavnom pojednávaní bola vykonaná prevažná časť dokazovania a toto smeruje k rozhodnutiu o podanej obžalobe, dôvodné podozrenie, že skutky v bodoch 1/ a 2/ mal spáchať aj obžalovaný M. N. aj naďalej je dané a podrobné hodnotenie vykonaných dôkazov v rámci rozhodovania o väzbe nie je možné...

Väzbu u neho je potrebné považovať iba za procesné opatrenie, ktorého účelom je dočasne zaistiť ho pre potreby prebiehajúceho trestného konania obmedzením jeho osobnej slobody a chrániť spoločnosť pred prípadným pokračovaním alebo opakovaním trestnej činnosti...

V danom prípade neboli splnené podmienky na nahradenie jeho väzby písomným sľubom ani dohľadom probačného a mediáčného úradníka (§ 80 ods. 1 písm. b/, písm. c/ Tr. por.) pretože tieto nie je možné vzhľadom na osobu obžalovaného a povahu prejednávaneho prípadu považovať za dostatočné a zároveň neboli zistené žiadne mimoriadne okolnosti, ktoré by tento zákonný postup odôvodňovali.“

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že pri rozhodovaní o zákonnosti väzby sa na dodržanie procesných záruk kladie mimoriadny dôraz. Medzi tieto záruky nepochybne patrí právo osoby predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe (napr. III. ÚS 84/06, III. ÚS 291/06), ako aj právo osoby na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (obdobne napr. III. ÚS 374/09).

Ústavný súd konštatuje, že krajský súd dostatočným spôsobom vysvetlil opodstatnenosť väzobného dôvodu sťažovateľa podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Aj keď sa krajský súd nevyjadril k dôvodom sťažovateľovej väzby obšírnejším spôsobom, ich podstatu vystihol. Pri odôvodnení ponechania sťažovateľa vo väzbe sa krajský súd stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, na ktorý vo svojom rozhodnutí aj odkázal. Okresný súd v tejto súvislosti argumentoval závažnosťou trestnej činnosti, ktorá

bola sťažovateľovi kladená za vinu, dlhšie trvajúcou dobou jej páchania, charakterom trestnej činnosti, ktorej sa sťažovateľ v minulosti dopustil, a skutočnosťou, že sťažovateľ pred zadržaním nemal trvalý zdroj príjmu a že trestnej činnosti sa mal dopustiť hlavne s cieľom získania finančných prostriedkov.

Ústavný súd uvádza, že spôsob takejto formulácie odôvodnenia z hľadiska jeho preskúmateľnosti považuje za prípustný, keďže jeho obsahom boli skutočnosti, ktoré boli sťažovateľovi známe z rozhodnutia súdu prvého stupňa (obdobne napr. III. ÚS 241/07, III. ÚS 271/07, II. ÚS 131/08). Okrem toho je ústavný súd toho názoru, že namietané uznesenie obsahuje dostatok konkrétnych zistení opodstatňujúcich väzobný dôvod podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku aj v súčasnom štádiu trestného konania, ktoré sa vzhľadom na okamih, keď začala plynúť lehota sťažovateľovej väzby (od 10. februára 2010), už nenachádza vo svojej začiatkovej fáze.

Ústavný súd sa zároveň domnieva, že krajský súd reagoval na všetky podstatné argumenty sťažovateľa obsiahnuté v opravnom prostriedku (sťažnosti proti prvostupňovému rozhodnutiu), keď skutkovými okolnosťami a právnymi dôvodmi vysvetlil opodstatnenosť väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Krajský súd súčasne poukázal na význam väzobného stíhania, na dočasnosť väzby a na to, že dôvodnosť podozrenia zo spáchania trestnej činnosti na základe vzneseného obvinenia a následne podanej obžaloby aj naďalej trvá a že komplexné hodnotenie dôkazov potvrdzujúcich vinu alebo vyvracajúcich vinu v rámci rozhodovania o väzbe nie je možné. Tým podľa názoru ústavného súdu odôvodnil aj splnenie materiálnej podmienky sťažovateľovej väzby.

Keďže úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd, nemôže zasahovať do ich skutkových a právnych záverov, ak ich z danej perspektívy možno pokladať za udržateľné (III. ÚS 271/07).

Pridržiavajúc sa citovanej judikatúry ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd preventívnu väzbu sťažovateľa odôvodnil príslušnými ustanoveniami všeobecne záväzných právnych predpisov a relevantnými skutkovými okolnosťami, ktoré nevyvolávajú pochybnosti o ústavnej konformnosti napadnutého rozhodnutia.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd považuje napadnuté uznesenie krajského súdu za dostatočne odôvodnené, ktoré nevykazuje žiadne znaky svojvôle alebo formálneho prístupu k preskúmvaniu zákonnosti pozbavenia osobnej slobody sťažovateľa.

Ústavný súd konštatuje, že krajský súd prijatým rozhodnutím poskytol jasný a odôvodnený obraz o potrebe ďalšieho zotrvania sťažovateľa vo väzbe. Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť aj v tejto časti vyhodnotil ako zjavne neopodstatnenú a z tohto dôvodu ju už na predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

Ad 3)

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na prezumpciu nevinu podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru

Účelom zásady prezumpcie nevinu je chrániť každého, kto bol obvinený z trestného činu, pred vyslovením výroku o vine bez toho, aby bola jeho vina preukázaná v súlade so zákonom (rozsudok ESĽP vo veci Nölkenbockhoff v. Nemecko z 25. augusta 1987, séria A, č. 123, § 33). Jej hlavným účelom je chrániť obvineného pred akýmkoľvek súdnym rozhodnutím alebo inými výrokmi príslušných úradných osôb („State officials“), ktoré sa rovnajú vysloveniu jeho viny bez toho, aby bola táto predtým preukázaná v súlade so zákonom (rozsudok ESĽP vo veci Rushiti v. Rakúsko z 21. marca 2000, č. 28389/95, § 31). Z prezumpcie nevinu tiež vyplýva, že žiadny štátny orgán nie je oprávnený vysloviť vinu či rozhodnúť o vine osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ešte predtým, ako ju vyslovil príslušný súd právoplatným odsudzujúcim rozsudkom (PL. ÚS 12/98).

V otázke zásahu do práva na prezumpciu nevinu ústavný súd už konštatoval, že porušenie práva na prezumpciu nevinu nemôže samo osebe nastať takým postupom všeobecného súdu, ktorý je v súlade s ústavou a zákonom (obdobne napr. I. ÚS 200/06, III. ÚS 12/2011). V danom prípade krajský súd pri použití terminológie trestného kódexu odôvodnil opodstatnenosť preventívnej väzby sťažovateľa. Na vysvetlenie svojho právneho názoru argumentoval právnymi dôvodmi a skutkovými zisteniami (napr. „na obžalovaného ... N. podal... prokurátor... obžalobu“, „pretože z jeho konania vyplýva dôvodná obava, že bude pokračovať v trestnej činnosti“, „obžalovaný... N. bol... odsúdený pre trestný čin ublíženia na zdraví“, „okrem toho bol odsúdený... pre zločin hrubého nátlaku“, „že po prepustení z väzby bude pokračovať v trestnej činnosti, pre ktorú sa nachádza vo väzbe“, „závažnosť trestnej činnosti, ktorej sa mal obžalovaný... N. dopustiť“ etc.), ktorými orgány činné v trestnom konaní a súdy bežne (bez toho, aby tvrdili vinu dotknutých osôb) argumentujú v rámci trestného konania, ak je na to dostatočne odôvodnený záver. V danom prípade na to dostatočne odôvodnený záver nepochybne existoval, keďže sťažovateľovi bolo za protiprávne konanie vznesené obvinenie a následne naňho bola podaná obžaloba.

V súvislosti s týmito námietkami sťažovateľa ústavný súd poukazuje na to, že krajský súd namietaným uznesením rozhodoval o zákonnosti väzby. Väzbu je nutné vnímať ako inštitút trestného procesu znamenajúci obmedzenie osobnej slobody trestne stíhanej osoby, ktorý sa vyznačuje tým, že napomáha dosiahnutiu účelu trestného konania, a to v podobe či už znemožnenia obvinenému vyhnúť sa trestnému stíhaniu, zabránenia v marení objasňovania dôležitých skutočností alebo zabránenia v pokračovaní trestnej činnosti. V tomto prípade krajský súd rozhodoval o zákonnosti sťažovateľovej väzby založenej na dôvode podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, pričom nebolo zistené, aby tento súd v okolnostiach daného prípadu prejudikoval rozhodnutie vo veci samej, a tak prelomil zásadu prezumpcie nevinu sťažovateľa (obdobne III. ÚS 1/2011, III. ÚS 113/2011).

Uvedené skutočnosti boli podkladom na záver ústavného súdu o tom, že sťažnosť aj v tejto časti je zjavne neopodstatnená.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku stratilo opodstatnenie zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa na ochranu ústavnosti, keďže rozhodovanie o nich je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody (čl. 127 ods. 2 a 3 ústavy).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. septembra 2011